

SUHDANNENÄKYMÄT 2022–2023

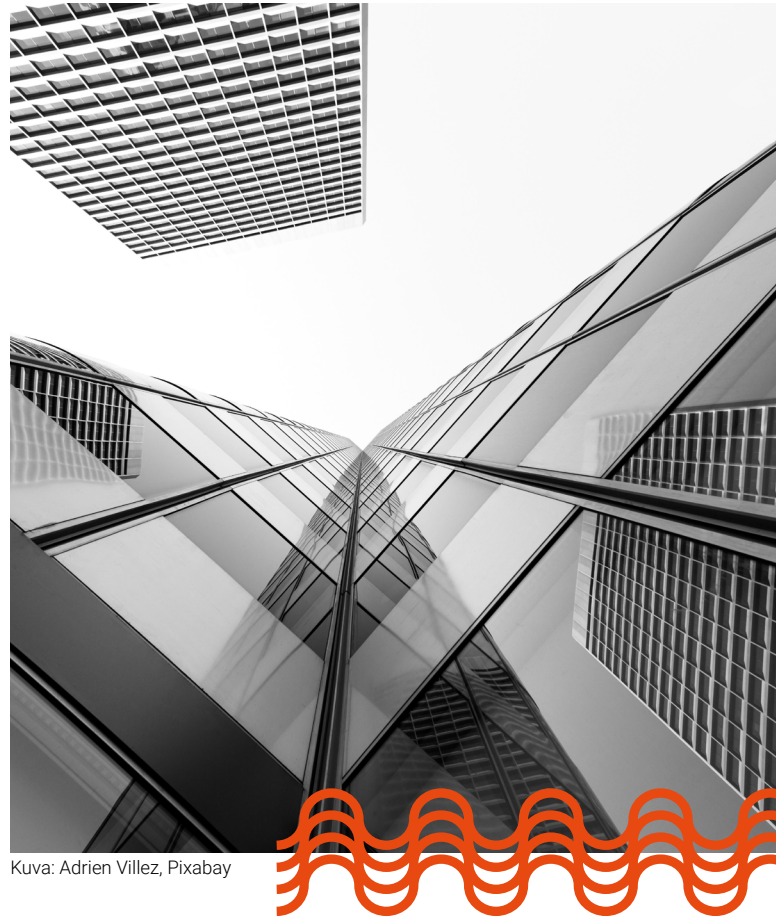
Yleiskatsaus talouteen

Työn ja talouden tutkimus Laboren toimialaennuste tehdään nyt toistamiseen nykyisen muotoisena. Niin kuin aiemminkin, Laboren ennuste perustuu ekonometriseen mallinnukseen. Nyt mahdollisesti väistävä koronakriisi ja sota Ukrainassa luovat toimialoittaiselle ennustamiselle haastavat lähtökohdat.

Talous selvisi pandemiasta huomattavasti vähemmin vaurioin kuin, mitä sen alkuvaiheessa ajateltiin. Tilastokeskuksen mukaan talous supistui vain 2,3 prosenttia vuonna 2020 ja kasvoi 3,5 prosenttia viime vuonna. Suurimmalle osalle suomalaisista pandemia ei aiheuttanut merkittäviä taloudellisia vaikeuksia. Tästä huolimatta tietyt toimialat ja ammattiryhmät ovat kuitenkin kärsineet pandemiasta merkittävästi, esimerkiksi kuljetus ja varastointi, tapahtuma-ala ja ravitsemis- ja matkailuala. Näiden osalta palautumista tapahtuu vielä alkuvuonna. Pandemia siis supisti oletetusti koko talouden bkt:ta ja supistuminen jakautui varsin epätasaisesti talouteen.

Tänä vuonna Venäjän aloittama täysimittainen sota Ukrainaa vastaan vaikuttaa sekä Euroopan että Suomen talouteen. Talousvaikutukset eivät ole aloittain samantyyppiset, vaan kuten pandemiankin talousvaikutukset, ne jakautuvat eri toimialoille epätasaisesti. Niin kuin aiemminkin Laboren toimialaennuste tehdään hyödyntäen Laboren uusinta koko talouden ennustetta. Toimialaennusteessa tämä ennuste/skenaario otetaan annettuna ja sovitetaan toimialoittainen talouskehitys sen mukaisesti. Arvioimme keväällä, että pandemia ei enää loppuvuonna vaivaisi taloutta mutta sota Euroopassa supistaa Suomen talouskasvua suorien (Venäjän kaupan romahtaminen) ja epäsuorien vaikutusten (esimerkiksi vientikysynnän heikkeneminen, rahapolitiikan kiristyminen, epävarmuus ja korkea inflaatio) takia 1,5–2,0 prosenttiyksikköä. Näin ollen bkt kasvaa tänä vuonna 1,8 prosenttia. Ensi vuonna kasvu hidastuu tästä ja on 1,5 prosenttia.

Toimialaennusteemme alat kattavat karkeasti ottaen 60 prosenttia koko talouden työllisistä ja tehdyistä tunneista ja noin 70 prosenttia koko talouden tuotoksesta ja 60 prosenttia arvonlisäyksestä. Ennusteemme

Kuva: Adrien Villez, Pixabay

mukaan näiden alojen yhteenlaskettu tuotos ja arvonlisäys kasvavat tänä vuonna jonkin verran nopeammin, kuin olemme ennustaneet koko talouden kasvavan. Ensi vuonna kasvuvauhti on jo lähempänä koko talouden ennustetta, mutta kuitenkin hieman sen yläpuolella. Tämä tarkoittaisi, että muu talous kasvaa selvästi näitä aloja hitaammin tänä vuonna. Toimialat, jotka eivät ole mukana toimialaennusteessamme, ovat suurelta osin osa julkista sektoria ja näiden alojen kasvu on ollut vuoden ensimmäisellä neljännekselle selvästi toimialaennusteen aloja hitaampaa.

Viimeisin koko taloutta koskeva ennusteemme julkaistiin huhtikuussa. Sen jälkeen tulleiden tietojen mukaan vuoden ensimmäinen neljännes oli hieman arvioitua vaisumpi, mutta kasvu oli kuitenkin vuodentakaiseen verrattuna voimakasta. Ennakkotietojen mukaan talous näyttäisi kasvaneen edelleen selkeästi huhtikuussa vuodentakaiseen verrattuna. Edelliseen kuukauteen verrattuna kasvua ei kuitenkaan ole juurikaan, mutta ainakaan maaliskuussa talous ei ole vielä lähtenyt supistumaan, vaikka sota on ollut käyn-

nissä niiden aikana. Kaikkiaan Laboren viimeisin ennuste on edelleen uskottava.

Eri toimialojen kehitystä tarkasteltaessa on arvioitava, muuttiko pandemia talouden rakenteita tai kulutuskäyttäytymistä pysyvästi. Yksi ilmeinen, oletettavasti osittain pysyvä, muutos on etätöiden yleistyminen. Tämän lisäksi erilaisia kokouksia ja tilaisuuksia voidaan järjestää ilman osallistujien fyysistä läsnäoloa. On edelleen vaikea arvioida, miten suuria tällaisten pysyvien rakenteellisten muutosten vaikutukset lopulta ovat eri aloihin. Oletettavaa on, että jossain määrin digitaalisten palveluiden käyttö on entistä suurempaa. Etätöskentely vaikuttaa työmatkaliikenteeseen, ravintola-, majoitus- ja postipalveluiden käyttöön, it-palveluiden ja it-laitteiden kysyntään. Mahdollisesti lounasruokailut tapahtuvat useammin kotiloissa, mikä vaikuttaa myös kauppaan ja elintarviketeollisuuteen. Etätöiden kasvu vaikuttanee myös toimitilojen kysyntään ja vuokraukseen. Toisaalta etätö mahdollistaa työssäkäynnin kauempaakin, mikä vaikuttaa työmarkkinoihin ja mahdollisesti työssäkäyntialueet laajenevat. Myös verkkokauppa oletettavasti kasvaa jatkossakin, vaikka nyt pandemian jälkeen saattaa tapahtua jossain määrin palautumista kaupassa tehtäviin ostoksiin. Tänä vuonna selviää myös, palautuuko työperäinen ulkomaanmatkailu ennalleen ja miten nopeasti vapaa-ajan matkailu palautuu.

Tänä vuonna toimialaennusteen osalta keskeistä on, miten Ukrainan sota ja siihen liittyvät länsimaiden vastatoimet vaikuttavat eri toimialojen kehitykseen. Yleisesti ottaen heikentyvä talouskasvu vaikuttaa näihin kaikkiin. Venäjän-kauppa ja sen oletettu romahtaminen vaikuttavat kuitenkin erityisesti valmistavaan teollisuuteen. Kuitenkin myös tietyt palvelualat ja kaupanala kärsivät tilanteesta. Asiaa on tarkasteltu tarkemmin toimialaennusteen erillistekstissä [Venäjän-kauppa toimialoittain](#).

Pandemian voitiin olettaa menevän kohtuullisen nopeasti ohi, vaikka olikin epäselvää, miten kauan se lopulta kestää. Näin ollen oli perusteltua pyrkiä tukemaan yrityksiä, jotta olemassa olevat toimitusketjut, yhteistyöverkostot ja elinkeinorakenteet eivät häviäisi pandemian aikana. Nyt on oletettavaa, että Venäjän-kauppa ei palaudu entiselleen, vaikka sotatoimet päättyisivät. Näin ollen keskeinen kysymys on, missä määrin teolliset toimijat löytävät uusia markkinoita tuotteilleen ja onnistuvat uudelleen organisoimaan toimintojaan ja tuotantoketjujaan. Tähän liittyy oleellisesti se, millainen teollisuutemme hintakilpailukyky on ja miten se kehittyy tulevina vuosina. Suomen tämänhetkistä kilpailukykyä on tarkasteltu

toimialaennusteen erillistekstissä [Reaaliset ja nimelliset yksikkötyökustannukset – toimialoittaista tarkastelua](#).

Toimialaennusteen kolmannessa erillistekstissä [Alojen välistä palkkavertailua maittain](#) on tarkasteltu palkkatasoja tehtäväkohtaisesti toimialoittain. Vuosittaisiin palkkatasoihin on tehty ostovoimakorjaus, jolloin maiden välinen vertailu on mielekkäämpää. Aineisto on Eurostatilta ja siinä olevat palkkatiedot pitäisivät olla kohtuullisen vertailukelpoisia maittain.

Yleensä kriisien yhteydessä talouskehitykseen liittyvä epävarmuus on tavanomaisempia aikoja merkittävästi suurempaa. Tämän raportin teossa käytetyt toimialakohtaiset mallit ennustavat historiaa kohtuullisen hyvin. Tästä huolimatta tällä kertaa malliennusteita on täytyntä korjata usean toimialan osalta huomattavasti vielä pandemian takia mutta erityisesti Euroopassa riehuvan sodan takia.

TOIMIALAENNUSTEEN RAKENNE

Toimialaennuste kattaa seuraavat päätoimialat: teollisuus C, rakentaminen F, kauppa G, kuljetus ja varastointi H, informaatio ja viestintä J, ravitsemis- ja matkailuala I, rahoitus- ja vakuutus toiminta K, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta M ja hallinto- ja tukipalvelutoiminta N. Tämän lisäksi esitetään ennusteet myös hienommalla jaolla teollisuudelle ja kaupan alalle sekä tietyille muille toimialoille.

Raportissa esitetään ennusteet vuosille 2021–2023. Tilastokeskus julkistaa alustavat toimialakohtaiset tiedot vuodelle 2021 vasta kesän aikana. Tästä syystä myös vuosi 2021 joudutaan ennustamaan. Tässä voidaan käyttää apuna kuitenkin toimialoittaisia liikevaihtotietoa ja neljännesvuositilinpidoon tunti- ja arvonlisätietoja. Työvoimatutkimus tarjoaa myös tietoja tunneista ja työllisistä. Neljännesvuositilinpitoa lukuun ottamatta nämä tiedot eivät kuitenkaan täysin vastaa tilastokeskuksen lukuja ja myös vuosineljännestitiedot ovat ennakkollisia. Niiden avulla saadaan kuitenkin melko hyvä arvio eri alojen kehityksestä vuodelle 2021. Tästä syystä malliennuste on asetettu kulkemaan vuonna 2021 näiden tietojen mukaisesti ja varsinaiset ennusteet tehdään vuosille 2022–2023.

Toimialoittaiset kasvuennusteet esitetään tuotoksen volyymille, tehdyille tunneille sekä lisäksi arvonlisäyksen volyymille (tuotos-välituotekäyttö) ja työllisille. Ennusteissa on päädytty esittämään tuotosta koskevat luvut ensisijaisina, koska muut ennusteet riippuvat näistä ennusteista. Varsinaisessa tekstissä raportoidaan tehtyjä

tunteja koskevat ennusteet työllisten sijaan. Toimialoit-
taiset arvonlisäys- ja työllisyysennusteet on raportoitu
liitetaulukkoissa. Tuotoksen volyymi kuvaa karkeasti ot-
taen yritysten liikevaihdon kehitystä, josta on poistettu
inflaation eli hintojen kasvun vaikutus. Arvonlisäys saa-
daan laskettua niin, että välituotekäyttö vähennetään
tuotoksesta. Välituotteet ovat materiaaleja ja palveluita,
joita käytetään tuotannossa. Arvonlisäys kuvaa suurin
piirtein yritysten voittojen, maksettujen palkkojen ja
palkkioiden (ml. henkilösivukulut) sekä poistojen ja ar-
vonalentumisten summaa.

Taulukoissa kunkin muuttujan osalta on raportoitu
puhdas malliennuste ja varsinainen ennuste, johon on
päädytty sen jälkeen, kun malliennustetta on korjattu
tiettyjen toimialoitteiden erityistekijöiden huomioimisen
jälkeen, joita mallin ei katsota huomioivan. Kuvioissa on
kuvattu päätoimialojen tuotoksen ennustettu kehitys ja
ennusteen luottamusvälit, jotka tietysti oletuksien kuvaa-
vat 75 prosentin todennäköisyyttä sille, että toimialan
tuotos on niiden välillä, jos koko talous kehittyy Laboren
ennusteen mukaisesti.

Toimialoitteiset ennusteet tehdään autoregressiivi-
sillä ekonometrisilla ennustemalleilla (ARDL, ARIMAX
ja VARX). Jokaista toimialaa ennustetaan tietynlaisen
autoregressiivisen mallin avulla, joka historian valossa
näyttäisi ennustavan tätä toimialaa hyvin. Mallinnus on
porrastettu siten, että koko talouden kehitystä kuvaavien
muuttujien avulla ennustetaan ensin kirjaintason päätoi-
mialat. Tämän jälkeen näitä ennusteita käytetään ennu-
stettaessa alatoimialoja. Ensin ennustetaan tuotos, jota
hyödynnetään useimmissa tapauksissa tuntiennusteis-

sa. Näiden ennusteiden pohjalta saadaan useimmissa
tapauksessa varsin suoraviivaisella mallinnuksella ennu-
steet työllisyydelle ja arvonlisäykselle. Ennustemallin raken-
ne ja toimintaperiaatteet on tarkoitettu kuvata myöhemmin
yksityiskohtaisesti erillisessä teknisessä raportissa.

Kaikissa tapauksissa esitetään myös arvio siitä, min-
kä suuruinen ennustevirhe on keskimäärin oletettavissa
kunkin ennustettavan luvun tapauksessa. Nämä ennu-
stevirheet kuvaavat kuitenkin tilannetta, jossa niin kutsu-
tujen eksogeenisten muuttujien kehitys tiedettäisiin var-
maksi. Toisin sanoen odotettu ennustevirheen suuruus
on laskettu ikään kuin esimerkiksi bkt:n kehitys tiedet-
täisiin varmuudella. Jos näissä arvioissa olisi mukana
myös eksogeenisiin muuttujiin liittyvä epävarmuus, en-
nusteiden virheet olisivat keskimäärin raportoituja kes-
kivirheitä suurempia. Keskivirheiden lisäksi on laskettu
todennäköisyys sille, kuinka usein malli ennustaa kasvun
suunnan oikein olettaen, että tiedämme varmaksi, miten
eksogeeniset taustamuuttujat kehittyvät.

Liitetiedoissa on myös taulukko, jossa on raportoitu
toimialoitteiset ennusteet, kun bkt onkin asetettu kehit-
tymään Laboren ennusteesta poikkeavalla tavalla. Tä-
män tarkoituksena on havainnollistaa sitä, miten mallin
mukaan ennusteet muuttuvat, kun tärkein eksogeeninen
taustamuuttuja kehittyikin eri tavoin kuin on ajateltu.
Tämä siis kuvaa sitä, kuinka herkkä tietty toimiala on
mallin mukaan koko talouden erilaiselle kehitykselle. ■

LISÄTIETOJA

SAKARI LÄHDEMÄKI

ennustepäällikkö, erikoistutkija

040 940 2830

sakari.lahdemaki@labore.fi

www.labore.fi

